IN-NAHLA

TA'

AGOSTINO LEVANZIN

GAZZETTA TA' CULL GIMGHA BIEX TGHALLEM U TIDDEFENDI IL POPLU

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Giebha żeŭġ dac li gharaf hallat il helu ma'l mehtieġ.

Il Poeta latin Orazju.

16. **19 TA' DICEMBRU 1908.** **L-EUUEL SENA**

FTEHIM.

In-"Nahla" tohroġ cull nhar ta' Sibt, f'il ghaxija.

Il hlas taghha hu:— ghal ta'l Belt, ta'l Furjana u ta' Ta's-Sliema hames xelini f'is-sena; ghal ta' barra m'ill Belt, sitt xelini f'is-sena; u ghal ta' barra minn Malta, seba xelini f'is-sena. Dan il hlas isir b'il kuddiem, u ista jsir b'is-sitt xhur jeŭ b'it-tliet xhur ucoll.

Hadd ma jista jissieheb ghal inkas minn se[illegible] u [illegible]c ma jgharrafnix, ghallankas hmistax kabel, li ma fi hsiebux gedded, inghoddu bhala 'msieheb gha's-sena ta' ŭara.

L-ebda 'rcevuta ma tghodd jecc ma tcunx iffirmata b-ismi. Min ihallas ta' sena b'il kuddiem ingiblu f'il ġurnal tnax l-a[illegible]vis żghar b-xejn; min ihallas ta' sitt xhur, b'il kuddiem, ingiblu er-bgha biss ma tul is-sena; u min ihallas [illegible]' tliet xhur [illegible] kud-diem, ŭiehed biss.

Min icun irid icompli jgib l-avviż żghejr jeŭ acbar ihal-las scond ma niftiehmu.

Cull imsieheb, li jcun hallas, jista jistaksini cull xorta ta' mistoksija basta li tcun serja, onesta u mehtieġa, u jiena nŭieġbu.

In-nies ta'd-dar ta'l imsieheb icollhom id-dritt jaghmlu il mis-toksijiet ucoll.

Cull min igib ghaxar imsiehbin ġodda, natieh tieghu, ghal sena, b-xejn.

F'in-"Nahla" ŭieghduni li ghandhom jictbu daŭna is-Sinjuri, li huma il fjur ta'l chittieba b'il malti:—

G. Borg. M. A. M. D. Id-Direttur ta'l Ġonna Pubblici;— Ġusè Bosco ta' Bona;— Censu Busuttil, l-Ispettur ta'l Ischejjel ta'l Gvern;— il Patri Majjistru Lorenz Caruana. O. P.;— G. Darmanin-Demajo, P.L.; Ġanni Gulia. C.F. M.D.;— A. Lucchese. P.L.;— Il Curunell u Professur Lorenz Manché, M. D.;— in-Nutar C. Micallef De Caro;— E. Mifsud Axiak, P.L.;— V. Mifsud-Bonnici;— G. Muscat-Azzopardi. P.L.;— A. Muscat-Fenech;— Il Cav: u Prof: Napuljun Tagliaferro, li chien Di-rettur ta'l Educazzjoni;— G. Vassallo;— il Canoncu Vella ta' Ghaŭ-dex;— George J. Vella ta'l Cajr;— il Professur Temistocle Zammit. M.D. id-Direttur ta'l Mużeŭ;— Ġusè Zammit. P.L. u ohrajn.

Ghal premjijiet jista jidhol m'hux biss min icun imsieheb iżda min jixtri il ġurnal ucoll, basta jokghod ghal ftehim li jcun hemm avżat f'in-"Nahla".

Il manoscritti ma 'nreġġhuhomx lura.

L-ittri ghandhom jimbaghtu collha il Belt, 37, Strada S. Gio-anni; fejn isir ucoll cull ftehim fuk l-avviżi ecc.

CHIF NIĠBDU IL FRUSTIERI F'MALTA.

Chif? nisthajjilcom tghiduli, mela m'hux biż-żejjed Malta miżghuda [illegible]'il frus[illegible]i li kieghdin jieclulna hobżna trid mela tiġbed frustieri iż[illegible] halli imbaghad incunu f'il frisc seŭŭa?...

Stenneŭ, stenneŭ kabel tonfru xejn, halli niftehmu [illegible] ftit u halli taraŭ biex jiena gej, jecc imbaghad ghandi tort, haġ-ġruni.... jecc ihallucom.

Hemm il frustieri minn ċic ir-razza li kieghdin tahsbu in-tom; igifieri daŭc li jiġu f'Malta biex jieclulna hobżna, u hemm ucoll rażża ohra ta' frustieri, daŭc li ahna insejhulhom *pas-siġġieri*, u li jiġu f'Malta biex ikallghuna il hobż u biex ihallu ŭarajhom il grazzja t'Alla.

Jiena ma hlomt katt li niġbed f'Malta daŭc il frustieri li jiġu inakkrulna il lokma hobs li bakghilna, m'hux biss iżda f'articolu ta xi numru ta' kabel fehimtcom b'iż-żejjed ċar x'ghan-du bżonn isir biex ŭiehed ikaċċathom il barra darba ghal dej-jem; iżda nixtiek hafna li joctru f'pajjisna daŭc il frustieri, li jiġu biex jonfku gidhom u b'hecc jerfghu il Malta m'il ghacs li tinsab fih.

Din hi il fehma sabiha ucoll ta'l Marchis u Avucat Mat-tei ġaladarba ressak dic it-talba f'il Cunsill biex il Gvern jistudja ftit x'jista jaghmel biex jiġbed il frustieri f'Malta. U dina il haġa, flimchien ma' dic tat'tŭakkif ta'l industriji, huma il muftieh biex jinfetah il bieb ta'r-risk ta Malta.

Cullhadd jaf chemm eluf ta' passiġġieri americani, ingliżi u tedeschi cull sena ighaddu biex imorru ikattghu ix-xitŭa il Cajr jeŭ Lixandra.

Haŭn jiekfu għal ġurnata jeŭ tnejn iżda hemm idumu ix-xhur sħaħ. Il jumejn li jdumu haŭn malajr jaħju lil ħŭienet tagħna; chemm chienu jieħdu ir-ruħ iżjed chiecu daŭna il passiġġieri chienu jibkgħu għal żmien tŭil?

U x'isibu il Cajr actar minn Malta biex hemm ikattgħu ix-xhur u haŭn ma jiekfux ħlief għal ftit ġranet?

Il cumdita'.

Ghaliex bħala loc ta' vileġġatura il Cajr ma hux aħjar minn Malta, iżda hemm il frustier isib cull xorta ta' cumdità f'il ħin li haŭn lankas biss ma jsib lucanda seŭŭa fejn jalloġġa.

Il lucandi tagħna huma żgħar u barra minn ŭaħda, l-*Imperial* ta' Ta's-Sliema, l-ebda ŭaħda ma hi mibnija biex isservi bħala lucanda, u għalecc ma jistax jcollhom daŭc il cumditajjiet u dac il-lussu u dic l-arja li iridu daŭn il ħafna sinjurazzi americani cull fejn imorru.

F'il Cajr, għal cuntrarju, hemm lucandi gŭappi tasseŭ li jistgħu iħabbtuha f'il ŭisa ma' l-aħjar lucandi ta'l bliet capitali ta'l Eŭropa, u b'sefturi imchissra f'lucandi cbar u jafu il lingŭi u chif għandhom igibu ruħhom ma daŭc il hafna sinjuri li f'darhom huma imdorrijin kalb il-lussu u kalb cull cŭnndità li il moħħ tal'l bniedem jista katt jivvinta.

Mela l-eŭŭel ħaġa li hemm bżonn li tinħalak f'il pajjis jecc irridu nigbdu il frustieri li jkallgħuna il flus huma lucandi cbar, sbiħ, comodi u b'sefturi li tinkala.

Jecc tmorru sa Taormina taraŭ erba lucandi li tistħi tirfes biss fuk il għadba tagħhom. Hemm il *Hotel Timeo* fejn alloġġa l'Imperatur ta'l Germanja, hemm il *Continental*, gŭapp ucoll, u hemm is-*San Domenico* fejn da' l-aħħar alloġġa Chamberlain li huma sbiħ tasseŭ, iżda m'hux cuntenti b'daŭn bneŭ ieħor, f'posizzjoni m'i' l-isbaħ, l-*International*, li hu tasseŭ xi ħaġa famusa u li jista jilka ħh is-slaten u li ma nafx chemm il Hotel ieħor fl'Eŭropa jistgħu jagħmlulu għajb.

U dana fejn? F'nakra ta' belt ta seŭ seŭ eifejn ruħ, fuk għolja ta' Skallija u min ftit Skallin.

Xi ħadd forsi igħidli. Il frustieri jmorru Taormina għa'x hemm l-antichità. Dan hu minnu, iżda taħsbu intom li aħna f'Malta ma għandniex ħŭejjeġ antichi u interessanti iżjed milli hemm f'Taormina? Taħsbu intom li Ħaġar Kim u l-Imnajdra u il Ġgantija u il Catacombi ma humiex interessanti iżjed m' it-*Teatro Greco* ta' hemm.

Barra minn dan aħna għandna f'Malta it-tifchiriet ta'l Cavalieri li tant iħobbu jaraŭhom il frustieri u il fortizzi u il ħafna fortificazzjonijiet, cnejjes, opri ta'l pittura u scultura, biblioteca b'ħafna cotba rari, mużeŭ u monumenti li ma issihomx f'Taormina.

Iżda l-Iskallin ta Taormina jafu jagħmlu ghageb u reclam b'il ftit li għandhom u aħna katt ma tajna cas li ngħarfu lil frustieri b'dac li għandna f'pajjisna.

Tgħiduli: Taormina hemm veduti sbih. Iva u sbiħ ferm. Iżda morru f'ġurnata sabiħa sa Ħal Għargur minn naħħa li tati għal Baħar iċ-Ċagħak, morru sa'n-Nadur ta' Għaŭdex minn naħħa li tħares fuk Chemmuna u għiduli jecc il veduti li tara jħabbtuhiex f'il ŭisa ma daŭc li tara f'Taormina.

Fejna il passiġġata famusa li għandna minn Ta'l Pietà sa S. Giljan, ŭaħda m'il l-isbaħ ta'd-dinja u li chienet tcun ŭisk isbaħ chiecu chienet irrangata chif imiss, u imbagħad tcompli sa'l Madliena sa Ħal Għargħur, sa'l Għallis b'il veduta tant sabiħa ta' Ŭied il Għasel, u imbagħad il Mosta b'il famusa Cnisja li bħala ma hemmx sgur f'Taormina, u imbagħad sa Ħal Lija b'il ġnien ta' Sant' Anton, li bħalu lankas hemm Taormina u sa'l Ħamrun, u'l Argotti u il Mall?

Minn dana ma jsib xejn il fustier f'Taormina, u frattant f ix-xitŭa tcun miżgħuda b'il frustieri li iħallu il ħajja għa's-sena chem hi tŭila.

Għala?

Għaliex għarfu joħolku il cumdità u għarfu jagħmlu reclam b'il ftit ħŭejjeġ interessanti li hemm f'pajjishom.

Nitgħallmu minn daŭna il ftir Skallin u nagħmlu bħalhom għaliex aħna b'il ŭisk fuk ir-rieħ minnhom.

Daŭc il frustieri li jħobbu jaraŭ veduti sbiħ, għandna b'iż-żejjed x'nuruhom minn fuk ta'l Għolja, minn fuk Ta's-Salvatur, minn fuk Bingemma, minn Lapsi, minn fuk ir-Rabat ta Għaŭdex, minn fuk il Fanal, minn Nadur, minn Ħal Għargħur, u imbagħad il Ġnejna, Birżebbuġa, San Paŭl il Baħar, San Giljan, u x'naf jien.

Jecc iħobbu jaraŭ ħŭejjeġ ta' antichità, ta' storja u opri ta' sengħa għandna ucoll x'nuruhom għaliex il Cnisja ta' San Ġuann hi b'iż żejjed biex iżżejjen cull belt ta'l Europa, aħseb u ara meta ma din inżidu il Palazz ta'l Gvernatur b'il qŭadri u l-arazzi li fih, il Berġa ta' Castilja, il Biblioteca, it-Teatru u Stabbilimenti sbiħ bħal l-Imghieret u bħal Manicomju u Cimiterju sabiħ u mimli collu monumenti.

Illum għandna ucoll il cumdità ta'l vapur-ta'l-art u it-tramş u il laneċ.

Jonkos mela il cumdità ta'l lucandi, id-divertimenti, il baned ta' cull jum u daŭc il ħŭejjeġ l-oħra li joħolku il confort ta'l frustier meta jcun barra minn daru.

Mela l-akŭa jinsab għandna, nagħmlu ftit ta'l ħila bħal ma jagħmluha l-Iskallin ta' Taormina u jgħinna palata il Gvern li moħħu biss li jieħdilna l-isbaħ postijiet biex jagħmilhom fortizzi, nagħmlu ftit reclam seŭua b'il ġmiel u b'il ħŭejjeġ sbiħ ta' pajjisna li m'hux għal xejn lakkmuh "il fior del mondo" u taraŭ chif il frustieri jibdgħu jpoġġu f'Malta ucoll u chif cull xitŭa jibdgħu jħallulna flus b'iż-żejjed biex ingaħgħu is-sajf collu.

Ingħinu darba ruħna ħalli Alla igħinna.

Il kgħad fl-Inghilterra.

Fl-Inghilterra meta jcun hemm in-nies kiegħda u b'il ġuħ malajr jerfgħu ħsiebhom u jaraŭ x'jagħmlu biex ituhom ix-xogħol; f'dac il pajjis il ħaddiem hu iljun aħrax u cullħadd jibża minnu. Sir Charles MacLaren kal li billi l-Inghilterra għandha bżonn tibni sitt frejgati bħa'd-"Dreadnaught" imħabba f'il biża li għandha m'il Germanja, jinħtieġ li dana ix-xogħol jimbeda m'il l-actar fis biex jitkankal ix-xogħol.

Sir John Brunner kal ħaġ'oħra sabiħa ŭisk, igifieri li meta jatu is-sensja m'ix-xogħol m'hux seŭŭa li iżommu ħamsin u jibagħtu barra il ħamsin l'oħra. Le. Meta ma hemmx xogħol inakksu il ħin ta'x-xogħol għal cullħadd u inakksu il paga. Per esempju m'it-Tarzna f'loc li jibagħtu nofs in-nies jiġru ma't-torok, iħaddmu lil cullħadd nofs ta nhar u jatuhom nofs il paga, u b'hecc ma jmutux b'il ġuħ.

Lord ieħor kal li jżommuhom jaħdmu collha biss jatuhom ġurnata jeŭ tnejn f'il ġimgħa vacanzja, bla ma jitħallsu tagħhom, daks li jcun hemm bżonn.

Mr, Fels kallhom li fl-Londra hemm 10,000 acres ta art kiegħda biex tinbena. Jecc tinħadem u tinżara ħxejjex cull acre jati għal 50 lira f'is-sena, igifieri 500,000 lira cull sena "Mela għala" staksihom "ma tħaddmux in-nies kiegħda fihom?"

Il "Labour Party" trid li il Gvern igħaddi att ta'l Parlament, biex issir taxxa ta sold fuk cull bniedem ma l-Ingħilterra collha biex b'il flus li jingabru igħinu lil min hu kiegħed. Iżda John Burns stess hu contra dina il ħaġa u il Prim Ministru faħħru ŭisk.

Il Ministri kiegħdin jistudjaŭ chif jissellfu il flus biex iħaddmu lil min hu kiegħed, iżda min jieħu il flus hemm bżonn li jaħdimhom u m'hux bħala carità għaliex b'hecc il fkir jaka f'il għass u ma jfittex ix-xogħol katt.

Il "London County Council" ħareġ ġa 500,000 lira u "The London Water Board'' 520. 000 biex isiru ixogħlijet Miljun u nofs ohra hemm miġbura ġa biex isiru ix-xogħlijiet ucoll. Il "War Office'' talab 24,000 recluta. L'Ammiraljat impiega 2,100 ruh iżjed biex iseŭŭu id-destroyers u dalŭakt jimbdeŭ ħames cruisers. Li's'"Central Unemployed Fund" minn 150,000 sejrin iżiduh sa 300,000 lira.

Mr Brambwell Booth kal li fl-Ingħilterra hemm ħluk ŭisk u hemm bżonn li il Gvern jaħseb f'emigrazzjoni kaŭŭija.

F'il Columbja (fl'America) il Gvern kiegħed jibgħat passaġġ franc in-nies żejda li hemm f'il Honduras u dana billi ma fihx nies ŭisk kieghed isib ix-xoghol għal cullħadd. Għala staksa dan Bramwell Booth, il Gvern Ingliż ma jibgħatx ħafna nies, passaġġ franc, fl'America fejn hemm miljuni ta' tmien ta' raba moxa li kiegħdin jistenneŭ min jaħdimhom? Il maŭra ta'dana is-sinjur f'ir-Rodesja turi b'iċ-ċar li hu bi hsiebu jcarcar xi hafna nies hemm.

Dana jurina ċar u tond li l-Inghilterra meta jħossu il kgħad ta'n-nies ta'x-xogħol jitkanklu għaliex jecc ma jitkanklux huma jitkankal il poplu, u ma'l ħaddiema ingliżi ma jiċċajtaŭx.

Iżda haŭn f'Malta x'ħasbu jagħmlu għal kgħad cbir li haŭn? X'passi ha il Gvern biex joħlok ix-xogħol?

X'mar għamel il poplu biex jakla ix-xogħol u biex il Gvern jiċċaklak ftit?

Xejn, xejn u xejn ħlief xejn !

Meta jien semmejt ix-xogħol ta'l Marsa, u li hu xogħol veru u li chellu jinbeda ŭara il *Breakwater* u li għadu ma imbediex għaliex da'l mument l-Ingħilterra hi taħt Mantŭa bħalna u għalecc l-eŭŭel ma taħseb f'chirxitha, ħaduni b'iż-żuffjet jecc ma riedux jaħbtu għalija.

Xi tlabthom jien?

Xejn ħlief li jiġu jiffirmaŭ petiżżjoni, li ċont nicteb jien u inressak jien kuddiem il Gvern bla interess ta' xejn, u għallinkas chienu jcunu jafu jecc jien li għedt chienx għideb jeŭ contx kiegħed ingħaddi iż-żmien b'min hu magħcus jeŭ inchella contx kiegħed niftaħlu għajnejh u ingħinu biex joħlok hobżu minn x'imchien.

Il Maltin lankas biss petizzjoni ma riedu jiffirmaŭ u bakgħu s'issa b'il guħ; il ħaddiema ta'l Ingħilterra tkanklu u talbu u għalecc kalgħu u actar jakilgħu.

PRESEPJU TA MIN JARAH!

Hu il presepju li chien deher tliet snin ilu f-Ħal Kormi li Malta bi ħġara ġriet biex tarah, u li faħħruh il gazzetti tagħna collha: rauh l'Iskfijiet, il Gvernatur, il Generali, u l-aħjar nies ta' Malta, u li issa giè irregalat mis-Sur Nin Muscat Fenech li għamlu b-xogħol ta veru artista, lil l-Istitut ta' San Ġusepp ta'l Ħamrun, fejn jinsabu daŭc it-tfal li Alla jaf x'chien joħroġ minnhom, biċċa bla omm, uħud bla missier, u oħrajn ma għandom il ħadd, miġburin hemm geŭ minn ruħ kaddisa il caritativ, zelanti u habriechi Sacerdot Dun Ġorġ Bugeja, li ŭieħed jista jaħseb chemm trid biex iżommhom, ragel li kiegħed iħalli gidu biex ulied hutu, voldiri ulied il maltin ma jiġux mixhuta fit-triek tat-telfien, iżda li joħorġu irġiel, bi ħsiebijiet tajba u b'sengħa: għaliex hemm geŭ jitgħallmu ta mastrudaxxi, ta serapan, ta' hajjata, ta'stampaturi, ta' librari u snajja oħra.

Din hi carità li ma tistax tcun isbaħ.

U'l ħabib tagħna is-sur Nin Muscat Fenech, li fuk collox għandu li hu artist, irrigalahom ħaġa li jistgħu biha jakilgħu xi ftit flus seŭŭa.

Il Ħadd li gej, 20 ta' dan, f'it-tlieta ta ŭara nofs inhar sejra issir l-apertura, fejn jingħad li jcun hemm Monsinjur Iskof, u li sejra tieħu sehem il Banda "La Vallette," illi għandha tagħmel hafna xalar għal poplu. Carità fuk oħra, għax il Baned tagħna ta'l Bliet jiġbru ŭarajhom hafna nies.

Smajna ucoll li il Ħadd ta ŭara, tieħu sehem il Banda "King's Own", u li sejjer icun mistieden il Gvernatur.

L-Istitut ta' San Ġusepp hemm żeŭg pjazez daks ta'l Belt, u in-nies għandhom fejn iduru: jaraŭ u iżuru il postijiet tax-xogħol u l-Istabiliment collu.

Hu meħtieġ, f'daŭn il granet tal ferh, li ŭieħed iferraħ ucoll il klub ta daŭna il hafna ŭliied hutna maltin li jinsabu fil bżonn.

Morru araŭ il presepju, u ma jibdilcomx u tcunu kiegħdin tagħmlu opra ta l-icbar carità billi tixtu sold jeŭ tnejn fil plattina ta daŭc l-imsejcna ŭlied li tasseŭ għandhom bżonn il ħniena tagħna.

Is-sur Muscat Fenech ħakku tasseŭ min ifaħħru m'hux biss għal dina l-opra sabieha li hu għamel iżda ucoll għal l-opra ta carità li biha għogbu jgħin lil daŭc l-imsejcna li nitma li sa chemm idumu ħajjin jibkgħu jiftacru fil kalb tajba tas-Sur Nin.

Il Mistoksija oħt il Għerf

Lil Annunzjat Falzon (Birchircara)

Tlabtni ingħarrfec xi ħaġa fuk il għeluk ta'l Cnisja ta' Sant Alfonsu ta'l Ŭied ta' Birchircara u li kiegħda f'idejn il Patrijiet Teresjani.

Jiena da'l granet krajt f'il gurnali avvis ta's-Sur Curmi, Supraintendent ta'l Pulizija fejn bih għarraf lil Pirjol ta'l Cunvent li billi il pedamenti ta'l Cnisja li semmejna geŭ iccundannati m'il periti ta'l Gvern għa'x kalu li ma jifilħux il pis li għandhom fukhom, u billi jibżgħu li ŭakt li il Cnisja tcun mimlija b'in-nies jaka is-sakaf u jordom lil cullħadd, għalecc ordnalu li jżomm il Cnisja magħluka sa chemm tisseŭŭa b'mod li ma jcun hemm biża ta' xejn. Il Pulizija ma għamletx ħlief id-dover tagħha għaliex tcun ħaġa cherha ħafna jecc Allaħares katt tiġri xi ħsara jeŭ jindarmu xi nies. M'il banda l-oħra hi ħaġa ta' dispjacir cbir li tigi magħluka dic il cnisja li chienet kiegħda tagħmel tant gid lil l-erŭieħ billi il Patrijiet Teresjani ta' hemm dejjem ureŭ l-acbar ħrara u l-acbar ħeġġa biex jakdu l'in-nies ta' Birchircara u ta' Ħal Balzan collha u l-actar ta'l l-Ŭied; u jiena nista ngħid għaliex kattajt sentejn nokgħod hemm u naf b'iż-żejjed x'gid chienu jagħmlu.

Iżda billi ŭieħed jokgħod jitbecca ma jseŭŭi xejn. Hemm bżonn li il Cnisja tisseŭŭa u tinfetah m'il l-actar fis ħalli il Patrijiet jerġgħu jibdgħu jagħmlu il gid li chienu kiegħdin jagħmlu kabel. Jecc hemm xi ħadd li hu obligat li jseŭŭiha hemm bżonn li jitkankal m'il l-actar fis; jecc it-tisŭija trid issir m'il Patrijiet hemm bżonn li ŭieħed igħinhom palata għaliex nefku flus b'iż-żejjed biex mexxeŭ dic il Cnisja biex ŭaslet fejn hi.

Mela ftit ta'l kalb u jisseŭŭa collox, dac li ŭieħed jonfok għa'd-Dar t'Alla ma jmur katt mitluf.

Lil Spiru Cassar (Il Belt).

Meta għedtlec li is-Sur Muscat-Azzopardi hu ŭieħed m'il l-aħjar chittieba ta'l Malti okgħod sgur li ma għedtlec xejn ħażin. Jista jcun li culltant ssiblu xi żelluma fl-ortografija; iżda chif taf int l-ortografija maltija għad ma għandiex regoli kiegħda u għalecc m'hux cullħadd jista jċanfru. Meta jicteb *ommha, kalbha, missieru, rasu* jicteb tajjeb.

Ingħidlec għala ucoll.

Hu *tiegħi, tiegħec, tagħha, tiegħu, tagħna, tagħcom, tagħhom;* u inti tara li cull chelma tibda b'*tagħ* jeŭ b'*tiegħ*. Issa l'*ie* ma hix ħlief l'*a* mibdula għal ħleŭŭa ta'l leħen. Mela il preposizzjoni hi dejjem *tagħ*, biss cull tant issir *tiegħ* għa'r-raġuni li għedt. Mela min jicteb *taħħa*, jeŭ *taħħom* jicteb ħażin.

Nieħdu issa minn cull chelma li għidna il bcejjeċ li jifdlu u daŭna huma il pronomi, li jibkgħu dejjem l-istess:—

tiegħ-i	tagħ-na
tiegħ-ec	tagħ-com
tiegħ-u	tagħ-hom
tagħ-ha	

Mela il pronomi huma: I, EC, U, HA, NA, COM u HOM.

F'loc il proposizzjoni *tagħ* kiegħed liema chelma trid u ŭaħħal dejjem ŭarajha ŭieħed m'ill pronomi li għedna u jcolloc: *omm-ha* u m'hux *omma; ras-u* u m'hux *rashu; kalbcom* u m'hux *kalbchom; rashom* u m'hux *rasom*. Fuk l-istess regola timxi il preposizzjoni *magħ*; u għalecc għandna nictbu: miegħ-i, miegħ-ec; miegħ-u; magħ-ha; magħ-na; magħ-com u magħ-hom.

Min jicteb *tigħi, tigħec, migħi* jeŭ *migħec* jicteb ħażin għaliex l-A għarbija ta'l preposizzjoni MAGH jeŭ TAGH tidbiddel dejjem f'IE u m'hux f'I, bħal ma il *jana* għarbija issir *jiena* f'il malti.

Il preposizzjonijiet *magħ* u *tagħ* aħna nictbuhom *ma* u *ta*, iżda biex nictbu aħjar nagħmlu bħal ma nagħmel jien f'in-"Naħla" li ŭarajhom inkiegħed apostrofu, igifieri ħemm *għ* nieksa u għaleec nicteb ma', ta', ta'l ma'l.

Trid taf għala il ctieb 81 ta'l "Mogħdija ta'ż-Żmien" jismu DAVID U STEJFEN u m'hux STEJFEN U TITU jeŭ IL MIRACLI TA' CRISTU billi chif għedt int David jissemma ftit ŭisk. Għal din il mistoksija nitma li jŭiegbec isSur Muscat-Azzopardi stess f'in-"Naħla" tiegħi.

Lil P. M. (Il Belt).

Tixtiek taf x'ifissru l-ittri B. A ŭara isem ta' xi ħadd? Ingħidlec; ifissru *Baccalaureus Artium* igifieri *Bacellier fl'Arti. Bacellier* hu grad inkas m'il *Magister*, (Mgħallem) u dana grad inkas minn *Doctor* (Duttur). Igħidulu *Bacellier* minn *baculus* chelma b'il latin li tfisser bastun ta' setgħa (baclu).

Jissejjaħ Bacellier fl'*Arti* għaliex il-letteratura, il matematichi u saħansitra il Medicina huma magħdudin bħala snajja sbieħ u għalecc igħidu *Ars Medica* (is-sengħa ta't-Tobba).

Biex ŭieħed jieħu il Laŭrja ta' *Bacellier* (għaliex hi vera laŭrja u minn icollu dana il grad jilbes il berritta, ir-rużetta it-toga u jieħu il ġurament bħa't-tobba u l-avucati) irid igib ħamsin f'il mija ta'l marchi ta' daŭna il materji: Letteratura Ingliża, Taljana u Latina, Algebra, Geometrija Pjana u Solida, Trigonometrija, Misurazzjoni, Fisica, Chimica, Filosofija, Geologija, Meteorologija, Botanica, Zoologija u Prosodija u fl'aħħar sena trid tgħaddi m'il leŭŭel fil materji collha. Biex tieħu il *Magister Artium* trid tagħmel l-istess eżamijiet biss f'loc ħamsin trid iġġib is-sittin f'il mija. It-toga ta'l B.A hi infurrata b'is-satin aħmar, ta'l M. A bl'abjad.

Da'ż-żmien f'loc daŭna il-laŭrji, billi chien difficili ħafna li ŭieħed icun tajjeb f'collox, u għalecc daŭna il gradi ftit chienu jieħduhom, kiegħdin jatu il gradi ta' B. LIT u ta B. SC igifieri Bacellier f'il Letteratura u Bacellier f'ix-Xjenzi biex cullħadd jimxi scond ix-xeħta tiegħu u għamlu seŭŭa.

Tasseu li fi New York hemm djar għoljin ferm? (A.B. Il Belt).

Iva. Il għoli ta'd-djar fi New York iŭaħħxec.

Il Metropolitan fiha 50 sular b'700 pied għoli.

Is-Singer Tower ta'l Cumpannija ta'l Macni ta'l ħjata 47 sular b'612 il pied għoli.

Il Palazz ta'l Hudson and Manhatta Railway, 22 sular b'275 pied għoli.

Is-City Investing Building 32 sular b'500 pied għoli.

Sejrin jibnu il Palazz ta'l Equitable Life, b'62 sular u 909 pied għoli u in New Building f'loc it-Tower Building, 38 sular b'1000 pied għoli.

L-opra ta'ċ-Ciclopi, igifieri ta' daŭc il ġganti ta'l antic, b'għajn ŭaħda, li riedu jaħbtu għa's-sema, għandu jcun sejra tiġġedded fi żmienna m'il l-Americani.

Esperanto

Ingħidu illum xi ħaġa fuk l-accużattiv.

Min jagħmel xi ħaġa li taka fuk ħaddieħor jissejjaħ is-*soġġett*; min jaka fuku jeŭ isofri l-għamil ta' l-ieħor jeŭ icun dac li għamel l-ieħor jissejjaħ l-*oġġett*. Meta ingħidu *Ġanni xtara chelb*, Ġanni hu is-*soġġett* għaliex għamel xi ħaġa (xtara) u il *chelb* hu l-*oġġett* li xtara, li fuku ŭaka il għamil ta' Ġanni. *Il chelb għidem lil Ġanni.* Il *chelb* issa sar *soġġett* għa'x hu għamel xi ħaġa (għidem) u *Ġanni* sar l'*oġġett* li fuku ŭaka il għamil ta'l chelb.

Issa fl'Esperanto il chelma li tfisser l-*oġġett* tokgħod dejjem fl-accużattiv, u dana jsir billi ma'l chelma, fl-aħħar tagħha, tiżdied l-ittra N.

Niftiehmu aħjar bl'eżempji:—

MI tfisser *jiena*, VI tfisser *int* jeŭ *intom*, AMAS hu il present ta'l verb *tħobb*.

Mela chif tgħid bl'Esperanto: Jiena inħobb lilec? *Mi amas vin.* U għala *vin* u m'hux *vi?* Għaliex *vi* hu l-*oġġett* li fuku taka l-imħabba tiegħi u għalecc irid jitkiegħed fl-accużattiv u dana jsir billi iżżid l-ittra N u għalecc minn *vi* issir *vin*. Għalecc ucoll tgħid: *Vi amas min* (inti tħobb lili).

Mi amas vinon (jiena inħobb l-imbit).
Mi amas patron (jiena inħobb il missier).
Mi skribas leteron (jiena nicteb ittra.)
La patrino skribas leteron (l-omm ticteb ittra).

L-aġġettiv dejjem jieħu l-accusattiv meta in-nom li jimxi miegħu hu fl-accusattiv u jitkiegħed f'il plural meta in-nom hu f'il plural. Għalecc tgħid:

La bona patrino skribas longan leteron.
Mi amas la bonan patrinon.
La malbona patrino batas (issaŭŭat) *la malbonan filon* (iben)

Il passat ta'l verb isir billi f'loc li jispiċċa bl-*as* bħal *amas* jispiċċa b'*is* (amis) u il futur b'*os* (amos) u dana dejjem f'il verbi collha bla eċcezzjoni:

Mela tghid :—

Mi amis (habbejt) *la patron.*

La patrino skribis (chitbet) *longan leteron.*

Mi batos (għad insaûûat) *la katon* (il kattus).

Vi skribos (għad ticteb) *tre* (ħafna) *longan leteron.*

Mi amis belajn florojn (L-aġġettiv *belajn* hu f'il plural bħal *florojn*, billi bħalu għandu l-J ta'l plural u jakbel miegħu fl-accużattiv billi għandu l-N bħal *florojn*).

Mi skribos longajn leterojn.

Mi sendis (bgħatt) *blankajn* (bojod) *florojn.*

La bonaj patroj kaj (u) *la bonaj patrinoj sendos longajn leterojn kaj belajn librojn kaj malbelajn katojn.*

Mi skribis longan esperantan (bl-esperanto) *artikolon* (articolu) *kaj mallongajn italajn* (b'it-taljan) *leterojn.*

Il pronom possessiv isir billi iżżid A ûara il pronom personali, u il pronomi possessivi ucoll jieħdu l-N ta'l accużattiv.

Mela *mi* tfisser jien; u *mia* tfisser tiegħi; *via* (tiegħec) *ni* (aħna) *nia* (tagħna) *li* (hu) *lia* (tiegħu), *ili* (huma) *ilia* (tagħhom).

Via patro skribis tre longan esperantan leteron al (lil) *mia malbela onklino.*

Mia fratino amas viajn belajn librojn.

Lia fratino (oħtu) *kaj nia frato kun* (ma) *ilia* (tagħhom, *amiko latis* (saûûtu, għaliex il plural ma jitbiddilx u jibka f'il verb b'ħa's-singular) *vian patrinon, mian maljunan amikinon kaj viajn malbonajn katojn.*

Dana l-accużattiv gie imdaħħal m'id-Dr. Zamenhof billi m'hux in-nies ta'd-dinja collha meta jitħaddtu ikiegħdu is-*soġġett* kuddiem u l-*oġġett* ûara u għalecc dehirlu li hemm bżonn ta' xi turija biex ûieħed jagħraf liema hu is-*soġġett* u liema hu l-*oġġett* f'il cliem u għalecc żied l-N.

Ir-Russi ma jgħidux "Jiena irrid il ctieb" bħalna, iżda "il ctieb irrid jiena," igifieri ikiegħdu l-*oġġett* kuddiem bħal ma chienu jagħmlu ir-Rumani f'il-latin. Iżda inħolok l-acbar intopp ta'l Esperanto għaliex min ma jcunx jaf il grammatca ma jista katt jużah seûûa, u billi l-Esperanto irid jilħak lil daûc li ma jafux tant scola ucoll dan il fergħun ta' accuattiv ifixchel ûisk u ħafna jaktgħu kalbhom li jistudjaû l-Esperanto imħabba fih.

Għalecc issa daûc li irriformaû l-Esperanto ftiehmu li għandhom ipoġġuh fuk l-ixcaffa u jużaûh darba f'it-tant meta ûieħed icollu bżonnu. Ir-regola tcun dic ta'l biċċa il cbira ta'l ġnus ta'd-dinja li is-*soġġett* dejjem jitkiegħed kuddiem, u b'hecc ma jistax isir tfixchil għa'x meta ingħid *mi amas vi*, la ftehimna li is-*soġġett* jokgħod dejjem kuddiem, u għalecc hu *mi*, ma jista katt jiftiehem ħażin. Daûc li ma jitħaddtux bħal cotra, jieħdu ftit pacenzja, jitgħallmu jitħaddtu u jictbu bħalna jeû jecc jarauha bi tkila jûżaû huma l-N ta'l accużattiv u lilna ma tfixchilnix għaliex nafu għalfejn ûżaûha. B'dina ittibdila biss it-tgħallim ta'l Esperanto jeħfief in-nofs. Nieħdu negozjant li jagħmel affarijiet ma' Franza, Spanja, il Purtugall, l-Italja, il Belġju, l-Olanda, il Germanja u l-Inghilterra u dan jitgħallem l-Esperanto biex jiccummerċja ma daûna il pajjisi. Dana ma għandu l-ebda bżonn li jokgħod iħabbel rasu biex jitgħallem l-użu ta' l-accużattiv għaliex daûna il ġnus collha ikiegħdu *is-soġġett* kuddiem u l-*oġġett* ûara u għalecc ma jistax isir tfixchil. Għala għandu dana jokgħod iħabbel rasu biex jitgħallem dic il ħaġa biss għa'x ir-Russi u il Pollacchi jictbu xort'oħra u għa'x Zamenhof inzerta polacc u ried jiġbed ftit in-nar lejn xaûûattu? Jecc dana in-negozjant imbagħad irid jiccommerċja ma'r-Russi jieħu pacenzja, għa'x jakbillu, u jitgħallem l-accużattiv biex jiftiehem aħjar magħhom.

Jieu naħseb li b'hecc il ħaġa tmur aħjar u m'hux b'il fors għandna nitgħallmu chif jictbu ir-Russi meta m'ar-Russi ma ncunu bi ħsiebna niccummerċjaû katt.

U la bdejt nitħaddet fuk ir-riformi ta' *Ido* irrid insemmilcom żelluma oħra ħalli tarsaû jecc għandix raġun li ncun ESPERANTISTA RIFORMISTA jeû le.

L'aġġettiv ma għandux generu fl-Esperanto bħal l-ingliż. Bl-ingliż tgħid *good man* u *good woman* igifieri l-aġġettiv *good* jibka l-istess għal maschil u għal femmenil billi x'generu hu l-aġġettiv jidher minn nom li jimxi miegħu.

Bl-Esperanto tgħid *bona homo, bona homino* u sa haûn collox seûûa.

Fl-ingliż iżda l-aġġettiv ma għandux numru għaliex bħal ma in-nom juri il generu ta'l aġġettiv juri ucoll in-numru u għalecc tgħid: *good men* u *good women.*

L-Esperanto il kadim haûn icorri u dana intebah bih Zamenhof stess u ried iseûûieh; l-Esperanto għandu in-numru fl-aġġettiv u għalecc igħid *bona patro,* u *bonaj patroj.* Dana għalfejn? *patroj* turi li *bona* ta kabel hu plural għa'x miexi ma plural. *Ir-riformisti* għamlu l-aġġettiv fl-Esperanto l-istess bħal ma hu fl-ingliż u jgħidu *bona* dejjem tant meta tcun ma'l maschil chemm ucoll ma'l femmenil, ma's-singular chemm ucoll ma'l plural, u b-hecc m'hux biss saret eħfef għal 150 miljun li jafu bl-ingliż u sebbħet il lingûa għaliex ma tismax iżjed tutAJ viAJ belAJ patrOJ iżda *tuta via bela patroj*; anzi l-ankas il chehra *patr*OJ għaliex il plural f'loc li isir billi iżżid OJ isir bħa't-taljan billi tbiddel dejjem l-O f'I u għalecc f'loc, *mondoj, libroj, pomoj, pepoloj, studentoj,* tgħid *mondi, libri, pomi, popoli* u *studenti.* U f'loc l-I li chienet ta'l infinit, fl-*Ido* daħħlu l-AR, u għalecc f'loc *ami, skribi, voli* (ittir) tgħid *amar, skribar, volar.* M'hux ħafna aħjar?

Iżda jiena kiegħed niġri ûisk. Inħallu għal issa irriformi f'il genb għaliex għadhom torja ûisk.

Nitgħallmu l'eûûel l-Esperanto il kadim u imbagħad b'il ftit il ftit ingħaddu biex naraû fiex ma jakbilx miegħu l-*Ido* u hecc meta intom tcunu, bħal ma ingħidu smajtu, iż-żeûġ kniepel tcunu tistgħu b'il għakal tagħcom tagħżlu triek għalicom u timxu fejn inebbaħcom id-dehen tagħcom. Jiena ma irridx inħallicom f'il għama, inkiegħdilcom kuddiemcom iż-żeûġ platti bl'ichel kuddiemcom u xtarru dac li l'actar jidhrilcom li jgħodd għalicom. Hemm żeûġ proverbji b'il-latin sbiħ ûisk u għalecc irrid nispiċċa bihom.

Il ûieħed igħid: "Causa mala patrocinio pejor erit," igifieri li il caûsa il ħażina actar ma tiddefendiha actar tgħarrakha, u l-ieħor "Una est veritas et praevalebit" igifieri li il verità hi ûaħda u dejjem toħroġ rebbieħa.

Mela nistudjaû iż-żeûġ sistemi bla ġlied u bla attacchi personali, dac li hu tajjeb jibka ħaj dac li hu ħażin imut ûaħdu għad li tirfdu u takbeż għalieh.

Mela studjaû bla ma tħabblu rascom xejn għal issa fuk ir-riformi; iż-żmien u il għorrief ta'd-dinja ûaħidhom igħidulcom jecc għandcomx tibkgħu fl-Esperanto chif ħsieku Zamenhof jeû tgħaddu għal l-Esperanto chif seûûieh *Ido.* Chif timxi id-dinja immorru magħha, għaliex f'il qûestioni ta'l lingua internazzjonali jirbaħ dac li trid il cotra u m'hux dac li tgħidilna rasna.

COLONNA SAGRA.

L'Evangelju ta ghada

L'Aħħar Ħadd tal Avvent.

SAN LUKA Cap. 2:—

"Fil ħmistax il sena tas-Saltna tal Imperatur Tiberju,(a) mita Ponzju Pilatu chien Gvernatur tal Lhudija, u Erodi chien tetrarca tal Galilija, u ħuħ Filippu chien tetrarca tal Ituria u tal artijiet ta Traconitida, u Lisanja chien tetrarca tal Abilinja (a)—fi żmien il Cbarat tal Kassisin Anna u Kajfas (b)—seħħet il chelma ta'Alla fuk Ġanni, bin Zaccarija, fid-desert. U ġiè idur mal artijiet collha tal Ġurdan, ixandar il magħmudija tal indiema, għal maħfra tad-dnubiet, bħalma hu mictub fil ctieb tal għajdut tal Profeta Isaija: "Leħen ta min igħajjat fid-desert: *Ħejju it-triek tas-Sinjur: agħmlu ŭatia il mogħdijet tigħu: cull ŭied jintila u cull muntanja u cull għolja titniżżel: u li mgħaŭgin jisseŭeŭ, u it-torok ħorox jitŭitteŭ (c): u in-nies collha (d) jaraŭ il ħelsien t'Alla.*"

(a) San Luka, biex ifaccar seuua mita San Ġuan bida igħammed isemmi is-sena tas-Saltna ta Tiberju u l'ismijet tal Princpijet ta dic il ħabta, għax, uara il meut ta' Erodi, li fi żmienu chien tuieled Cristu, il Lhudija chienet tkassmet bejn ħafna saltniet. Erodi u Flippu chienu ulied Erodi il Cbir u Lisanja chien jagħmel min art żgħejra, imsemmija *Abila ta Lisanja*, actarx għal Lisanja ihor, li chien missier dan ta żmien San Ġuan.

(b) Cap tal Kassisin—jeu biex niftehmu aħjar, il Kassis il Cbir, is-Sommu Sacerdot, chien uieħed; u dic il ħabta chien Kajfas: imma Anna, billi chien ħatnu, jigifieri missier il mara tiegħu, chien jingieb ħafna migħu, għad li ma chienx għadu Cap tal Kassisin, chien baka jiccmanda ucoll.

(c) Dan ifisser li għandu jitneħħa cull tfixchil mid-dinja, biex il migja tal Messija ma tiddauuarx u is-Salvatur jibda jgħammar f'il klub tal bniedmin.

(d) *In-nies collha*: jigifieri m'hux il Lhud biss, cull bniedem ta cull nazzjon icun jista jagħraf, bid-daul tal fidi, *il ħniena t'Alla*, għax is-Salvatur mibgħut mn'Alla għa's-saħħa ta cull ħadd.

Il Kaddisin tal Gimgħa.

Nhar it-Tnejn—21 ta Dicembru—bl'aħmar—l'Appostlu San Tumas—TAL KUDDIES.

Nhar it-Tlieta — / Nhar l'Erbgħa — ġranet l fihom tarġa issir il Kuddiesa tal Aħħar Ħadd tal Avvent—bil vjola.

Nhar il Ħamis—bil vjola—il Vgili tal Milied—issir il kuddiesa tal istess Vgili—SAUM, MAGRU STRETT.

Nhar il Gimgħa—bl'abjad—IL MILIED—tliet kuddisiet tal ġurnata: iżda għall Precett m'hix obbligata ħlief uaħda.

Nhar is-Sibt—bl'aħmar—San Stiefnu, l'eŭŭel Martiri—TAL KUDDIES.

Nhar il Ħadd—is-27 ta dicembru—bl'abjad—San Ġuan Appostlu u Evangelista—*il Maħbub ta Gesù.*

G. MUSCAT-AZZOPARDI

★

FAVUR U CONTRA.

Circolo "Matteu Callus"
Strada Loggia No. 48
C. Paula.

Sur Levanzin,

Għandi ngħarrfec li f'seduta generali li inżammet dil gimgħa għal għażla ta'l ġurnal li għandu jcollu da'c-Circolu, is-Socjetà collha, b'fehma ŭaħda, għażlu In-"Naħla."

In-"Naħla" hija gazzetta struttiva, utili, indipendenti u fl'istess ħin tista tgħid li hi il gazzetta ta'l moda.

Da'ż-żmien ma tismax ħaġ'oħra ħlief min isemmi u ifaħħar 'In-"Naħla."'

Nispera li iċ-Circoli u is-Socjetaijiet l-oħra jimitau ucoll l'is-Socjetà "Matteu Callus" fil għażla tat ġurnal tagħhom.

Inselli għalic ħafna
Għoddni dejjem is-serv fidil tiegħec
Giuseppe Micallef Goggi.

★

Dina il poeżija dehret fl-Almanacc "Il Ħabib Malti," iżda hi ħaġa tant sabiħa li biex tixxerred actar ġibta f'in-"Naħla" li fejn issib il għasel ħelu bħal dan iġġorru biex ittegħmu lil l-imsieħbin tagħha.

IL BAĦAR.

...Mirabiles elationes maris:
mirabilis in altis Dominus...

DAVID.

Mita, fis-sajf, chif jisbaħ,—nixref mit-tieka tigħi,
biex nara 'l meŭġ ta taħti—stembaħx b'iċ-ciera migħi:
u nilmħu donnu gelu—magħkud bit-trab tan-nir,
bil kluħ tad-dgħajjes ħiergħa—bħal katgħa gaŭŭi cbir:
mita, chif l'eŭŭel dija—tax-xemx tibda tlekk fuku,
naraħ jitħarrec donnu—ħass il xi ħadd isuku;
u mal blatiet tal plajja,—bin-nida tigħu xeheb,
kalb il bokok tal fidda—ifaŭŭar ħjut tad-deheb:
mita, naraħ, bil kima—tal maħbubin mistura,
jersak lejn l-art, ibusha...—u jarġa iŭarrab l-ura;
nitħem, f'dic is-sbuħija,—li xejn m'aħna 'l bniedmin;
u inħoss il bżonn li ngħajjat:—Alla chemm int ħanin!

***

Imma fl'aħrax tax-xitŭa,—mita, miġbur f'camarti,
b'it-tieka 'msaccra, 'nċhennen—ma dŭar uliedi u marti,
nisimgħec tkum, o Baħar;—u colloc irrabjat,
ir-raxx mas-sħab ittajjar,—issabbat fuk il blat;
u tbiddel leŭnec f'dakka,—u tiftaħ glieghel cbar,
u trid bil ħalel chietra—tircheb sal għola sŭar:
mita, mill'art sax-xefak—mgħajjeb fir-ragħŭa tigħec,
niftacar chemm imsiechen—jinsabu 'mkabbdin migħec;
min għal pjacir, min fkajjar—biex jakla ħobżu, u min
ma bniedem bħalu 'mjassar—biex jonsob għal bniedmin;
nifhem li, f'dic it-telfa—collox għalina tkil;
u inħoss il bżonn li ngħajjat—Alla, chemm int kalil!

***

Il Baħar: chelma uaħda—li tfisser ħafna ħŭejjeġ:
ġmiel, cruha, kilia, ħemda,—faraġ mal meŭt imtejjeġ!
U triek, u moħba, u ħajja—ta bosta nies u ħlejjak,
bennienа tal imgħaxxak—u kabar tal imdejjak!
Misraħ bla tarf, fejn dejjem—flimchien huma 'mkabbdin
il ħut, il meŭġ, is-slaten,—kattiela ta xulxin!
Baħar, degħbien tal ġaŭhar,—li tgħaŭŭem fic id-dinja,
Alla ħażżiżlec b'sebgħu—sa fejn tifrex it-tinja;
u inti, fidil, bil għakal,—ma ħrigtx mis-sodda tigħec:
tagħleb il bniedem: imma—tħallih jixtric u ibigħec...
lil min iħobb jiżżargan—big-ġfien u bil canuni,
donnoc trid tgħid, o Baħar:—"Is-saħħa m'hix raġuni,
"għax, jecc min jitlaħ l'iżjed—jista jagħmel l'irid,
"li nibla ig-ġfien, u is-slaten,—u l-art, jen biss is-sid!"
Le, Baħar: tigħec, tagħna,—ta cullma sar u isir,
is-Sid m'hu ħadd ħlief Alla,—għax Alla biss hu cbir!

G. MUSCAT-AZZOPARDI.

IS-SAHHAR FALZUN

RUMANZ MALTI ORIGINALI

TA'

AGOSTINO LEVANZIN

Ambroġ ħabat, nieżel it-taraġ għa'x chellu mitt sena biex jara chif għaddiet Marija ŭara dic il ħasda hecc cbira, u jecc ommha kalbetx għat-tajjeb, iżda intebaħ malajr li ħŭejjġu chienu mimlija collha demm.

Għalecc raġa l-ura, tala f'camartu, biddel bilġri, bilġri ħŭejjġu minn fuk u raġa niżel jiġri it-taraġ biex imur fejn Marija.

Meta ŭasal fl-aħħar indana għal ftit ma ħabatx ma Hamid li chien tiela. Hecc chif lemħu ħass bħal faŭra tielgħa għal rasu, ħass bħal mibegħda tfur minn kalbu għalieh, ftaear li Petrozz semma ismu x'hin chien kiegħed imut, xtak li jaħtfu ħatfa minn għonku u jibagħtlu ruħu għand in Nibi iżda moħħu chien f'Marija u għalecc, ŭara li ħares lejh ħarsa b'iċ-ciera minn fuk s'isfel baka ħiereġ.

X'ħin ŭasal għand il Barunissa Ingŭanez sab lil Marija collha imniccta u imbicchija, ħdejn ras ommha, li safra daks il karsa ta' xama u b'il ħurħara tielgħa n nieżla chienet kiegħda tistenna il meŭt minn ŭakt għal l-ieħor.

Marija malli rat l-Ambroġ ħadet ir-ruħ. "Ambroġ" kaltlu "il Bambin bagħtec. Murli għat-Tabib Axak ħalli jordnala il vjatcu, n Alla jcun jafulhec."

Il Barunissa, malli semgħet l-Ambroġ f'il camra riedet tgħid xi ħaġa li ma fehmux, middet idha lejh, Ambroġ taha tiegħu u din għafsetielhu b'il ftit saħħa li chellha.

Ambroġ biesha fuk ġbinha u ħareġ biex jakdi lil Marija.

Ŭara ftit daħal it-tabib ma' Ambroġ u ŭara ftit il kassis b'il vjatcu. Il Barunissa kerret actar b'is-sinjali milli b'il cliem, uriet indiema ta dnubietha u il kassis karbinha.

Ŭara li tkarbnet u ħareġ il kassis uriet lil Marija u lil Ambroġ li tridhom jersku lejha. Daŭna mxteħtu għarcoptejhom ħdejn is-sodda ta'l Barunissa, u x'ħin meddet idha fuk ras Ambroġ kalet chemm chemm tiftihem: "inbiericcom.... ħobbha.... f'idejc.... u ma tchellmetx iżjed.

Reġgħet kabditha actar kaŭŭija il ħurħara, fuk għajnejha ixxerdet bħal żliega, idejha intelku ma genbha, għal cliem ta'l kassis, li chien raġa giè biex jiekaf ma' ruħha, u għal cliem ta'l imniccta Marija ma ŭieġbitx ħlief b'it-tbexxiek ta' fommha li chien niexef bħal sufra.

Marija xarrbitilha xuttejha, saħħnitilha chemm il darba ġbinha b'idha u b'il beŭs sfieki ta' fommha, iżda għal xejn, il Barunissa chienet ċassa bħal mejta.

Ŭara ftit strieħet m'il ħurħara, ħabtet donnha trid tiċċaklak, tgherbet demgħa ma ħaddejha u hi ma iċċakelketx iżjed.

Il kassis raxx l-ilma imbierec fukhà f'il ħin li għedŭed talba għal mejtin, Marija ma complietx il-litanija li conna kiegħdin ingħidu u infexxet tolfok chemm tiflaħ b'ŭiċċha fuk spallti, u jiena ucoll ħassejt kalbi tintgħasar u żeŭġ demgħat igelbnu ma' ħaddejja.

Sabbart m'il l-aħjar li stajt lil Marija, il kassis għienni chelma ucoll, u is-sefturi malajr meddeŭ idejhom, imbicchija, biex icheffnuha.

Il Barunissa chienet ġa xatha takliba seŭŭa f'San Paŭl il Baħar; il ħasda li ħadet meta għamlu għalihom De Saqueville u sħabu għallmet fukha ŭisk, u chidditha ucoll ħafna l-aħbar ta' dac collu li chien sejjer igħaddi minn Marija chiecu Ambroġ ma lahakx f'il ħin biex jaħtatha m'idduiefer ta'l misħut Cavalier. Ma dan is-snin li chellha u il marda tŭila li chienet ilha tifniha irkiek compleŭ biex għerbuha għal ġo'l kabar.

Malli xterdet ix-xniha ta'l meŭt tagħha malajr geŭ xi kraba u xi ħbieb biex taŭ ċakka ta' id u biex tħaddtu fuk id-difna.

Marija talbet lil Ambroġ li ma jitlakiex f'daŭc il mumenti, u Ambroġ katta il lejl jisħar magħha bla ma katt għaddielu minn rasu li jecc ma tul dac il-lejl id-dar ta Marija chienet mimlija b'in-nichet għat-telfa t'ommha, f'dac il-lejl ucoll ħarbet Carmena biex tmur issib lil midrub De Saqueville u b'hecc id-dar tagħhom chienet ucoll sejra tintela b'nichet li ma bħalu.

Tasseŭ li meta tiġi trid tiftħilha il bieb.

(Jissocta)

Is-SUR FELIĊ ATTARD ħalla dina id-dinja ta' nichet f'il 11 ta' dana ix-xahar, il Furjana. Alla jatih il mistrieħ ta' dejjem għal l-għamil tajjeb tiegħu u is-sabar lil l-uliedu, fostom lil ħabibna is-Sur Cicc, u lil familja tiegħu.

Annetta F. SERGE, tfajla ta' seba snin, taret għal Genna f'it 13 ta' dana ix-xahar. Missierha Achille u ommha Marija għandhom jitfarrġu li hemm fuk għandhom min jitlob għalihom,

ANĠLU CARUANA, f'il 10 ta' dana ix-xahar, ħalla dina id-dinja ta' imrar fost il bichi ta' cull min chien jafu. Holok is-"Societa Operaja Cattolica" li tagħmel tant gid l'in-nies ta's-sengħa, Alla jati is-sabar l-ibnu l-Avucat, ħabib tiegħi, u lil familja collha.

BILLI IL CARTA TA'S-SOLTU SPIĊĊAT U HAŬN MALTA MA SIBT BHALA IMCHIEN U IL FABBRICA MA LAHKETX BAGHTET DIC LI ORDNAJT, INKDEJT B'DIN LI HI TAJBA UCOLL U LI FUKHA L-ISTAMPÀ HARGET AHJAR.

LOGĦOB.

XARADA.

L-*eŭŭel* mimli statŭi u fjuri;
Frotta it-*tieni*; trid l-*intier*?
Dan hu poplu maħkur dejjem
Taħt il ħacma ta'l frustier.

Lil l-Imsieħbin.

Nitlob lil daŭc l-imsieħbin li għadhom ma ħallsux l-eŭŭel tliet xhur li ma jokogħdux iħabbtu l'ir-ragel li bgħat b'-ir-ricevuti biex iħallsuh, u li ma jokogħdux iżiduli spejjes għa'x il gazzetta fiha b'iż-żejjed, ħalli nibkgħu ħbieb.

Nitlob ucoll lil daŭc l-imsieħbin ta'l campanja fejn għandi ftit imsieħbin li jibagħtu il flus ta'l abbonament bolli ta't-tlieta u jiena nibagħtilhom l-ircevuta b'il posta għaliex ma jakbilx li nibgħat ragel apposta bl-ircevuti. L-imsieħbin, jecc iridu jaraŭ tgħaddi il kuddiem l'in-"Naħla," għandhom jagħmluli il kalb billi ma jħabbtunix għal ħlas.

Min jictibli fuk xi ħaġa u ma inŭiegħbux malajr f'loc li jieħu fastidju għandu jieħu ftit ta'l pacenzja għaliex il ġurnal fih xogħol ŭisk u ma nistax inlaħħak chif nixtiek ma cull-ħadd.

Daŭc collha li jixtieku jaraŭ xi numri ta'n-"Naħla" biex forsi jitħajjru jissieħbu jiġu l-uffiċċju tiegħi u natihom b'XEJN xi numri farrada m'il l-imgħoddija. Nitlob ucoll lil daŭc li jonkoshom xi numri li jgħarrfuni għaliex da'l ŭakt jispiċċaŭ u jibkgħu b'xejn.

Min jissieħeb ġdid u irid in-numri collha ta' kabel għandi mnejn natihomlu.

★

ĦAREĠ IL CTIEB SABIĦ

"IL MAĦBUB TA' GESÙ:"

TA' S-SUR ĠUŻE MUSCAT AZZOPARDI, B'IL ĦAJJA U B'IR-RITRATT TA' L' AŬTUR, B'IN-NOTI U BI STAMPA SABIĦA "SAN ĠŪANN EVANGELISTA F'PATMOS."

DANA IL CTIEB HU STAMPAT FUK CARTA M'IL L-IFIEN U GĦALCHEMM FIH FUK IL GĦOXRIN FAXXICLU SEJJER JIMBIEĦ **XELIN U NOFS BISS** IL COPJA. MIN ĦA L-EŬŬEL TNAX IL FAXXICLU U MA KAGĦBARHOMX IGIBHOMLI U JIENA NATIEĦ UIEĦED MEĦJUT U LEST. IXTRUH ĦALLI TAKRAU CTIEB TASSEU SABIĦ.

A. LEVANZIN.

Min irid ipejjep sigarri "Verginja" ta'l aħjar qŭalità jixtri daŭc li jinħadmu f'il Fabbrica ta' Feliċ Ebejjer, 22 Strada Concezione, Bormla.

Għand Carmnu Delia ta' Strada Marina, Bormla, jinsabu għal bejħ mobbli ta'l geŭs u ta'l caŭba m'il l-isbaħ u bi prezzijiet irħas. Min jipprova johrog għal kalbu sgur.

Min irid ikatta nofs siegħa biex jieħu pjacir tasseŭ imur f'iċ-Cinematografu il ġdid ta' Ta's-Sliema ta'x-Xatt imsejjaħ SANSPAREIL. M'hux biss jara loc m'il l-isbaħ iżda jara ucoll ħafna pellicoli novità. Tħajjru u ma jibdielcomx.

Fl-Economical Central Dispensary ta' kuddiem il Għajn ta'l Furjana jcun hemm il vista ta't-Tabib m'it-8 sa'd-9 u nofs ta' f'il għodu u m'it-3 u nofs sa'l 4 u nofs ta f'il għaxija, cull jum.

Dŭardu Carabott ta' Via Boschetto, ir-Rabat, ibieħ sigarri Virginja, bl-ingrossa u bl-imnut u jilka għal l-ichel lill cull min irid jiecol buccun tajjeb u b'irħis.

Trid tieħu grog tajjeb jeŭ tixrob birra u imbejjet m'il l-aħjar? Morru għand Riccardu Spiteri ta'l "Excelsior Bar" ta' Strada Vittoria, 37, l-Isla, u taraŭ chif ma għedt xejn żejjed.

Tridu tixtru Cappel tajjeb bi ftit flus? Morru għand Toni Borġ, ta' Strada Santa Teresa, 123, Bormla u taraŭ chif tergħhu.

Min irid jinkeda tajjeb b'dentaturi maħdumin tajjeb u bi prezzijiet li jgħoddu għal cullħadd imur għand id-Dentista Ġorġ Guillaumier ta'l Imsida, Rue d'Argens, 25.

Min icun irid jiżboħ xi carrozza seŭŭa u b'irħis imur għand Toni Zerafa ta' Strada Reale, 183, il Ħamrun u joħroġ jiftaħar sgur.

Min irid jixtri sapun tajjeb u żejt ġdid m'il l-aħjar imur għand Agius u Galea, 1 B Strada Levante, il Belt u jtenni.

Min irid Birra ibbottiljata, imbejjet u Spiriti m'il l-aħjar imur għand Ġeo: Cuschieri u Sieħbu, 18, Strada Porta Marina l-Isla u jibka sgur li għal qŭalita u għal prezzijiet joħroġ cuntent.

Tridu tinkdeŭ b'Dentista tajjeb għal kligħ u għa'x-xogħol? Morru għand is-Sur Alfons Urso, kuddiem il Għajn ta'l Pjazza ta' Raħal Ġdid u ma jibdielcomx.

Min icollu bżonn li jircanta jeŭ jistma xi ħaġa, jeŭ min irid jixtri fajjenzi, affarijiet ta'l mejda, jeŭ mobbli seconda man ucoll imur għand is-Sur Diomede Azzopardi, No. 10A. Strada Reale, Il Belt, jeŭ fuk S. Paul, Bormla.

Is-Sur Salv: Zammit hu l-Agent għal Malta ta'l imfaħħra Dar ta'l fjuri u siġar, Nastasi e Figlio. Dal ŭakt jasal f'Malta Salv: Nastasi biex jieħu l-ordnijiet ta' Camelji, Gardenji, siġar ta'l frott u ħamrija ta'l felci. Min irid jordna xi ħaġa jmur fi Strada Stretta No. 146. Il Belt, cantuniera ma Str: Santa Lucija.

Għa't-tfal ta'l Iscola Billion li jokogħdu il Belt, il Furjana jeŭ l-Imsida hemm omnibus apposta biex jieħodhom u jgibhom ta' cull jum u jcunu inducrati minn surmast li jieħu ħsiebhom.

Min irid jixtri xorb tajjeb u b'irħis imur għand is-Sur Ġużè Casha, ta' Strada Zecca, Nu 14, il Belt u ma jibdielux.

Il Milied u l-Istrina magħna. Min irid jixtri ġugarelli, cartolini, arloġġi u ħŭejjeġ oħra għa'r-rigali, b'irħis, imur għand James P. Griffiths ta' Strada Marina Nu 43, Bormla u joħroġ sgur cuntent.

Min irid jixtri ctieb b'il malti, ta' 300 faċċata, sabiħ ŭisk li jfisser cull ma tagħmel il Cnisja ma tul is-sena jibgħat Għaŭdex, il Kala, għand Dun Manŭel Galea, 53 Strada Migiarro. Ikum xelin il ŭieħed, bi't-tuzzana 10 soldi.

Min irid icollu fuku libsa meħjuta suret in-nies u bi drappijiet fini jmur għand Ġanni Valenzia, f'it-Triek ta'l Cnisja, Bormla, u ma jibdielux.

Min irid jitgħallem ifassal seŭŭa ilbiesi ta'l-irgiel u ta'n-nisa imur għand il Professur Vincenzo Grech, Strada Alessandro, No 5 (fuk Putirjal) il Belt, li tgħallem fl-Accademji ta' Londra, ta' Parigi, u ta' Torin.

Tridu tpejjpu sigarretti m'il l-aħjar u m'il l-orħos? Ixtru is-sigarretti "Imperial" ta' Alfredo Caruana ta' Ta's-Sliema li jimbiħu f'il ħŭienet principali.

Stamperija «Excelsior» 37, Strada San Giovanni, Il Belt.